

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN GELİŞİMİNDE GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN ROLÜ*

Yrd. Doç. Dr. Mutlu UYGUN

Aksaray Üniversitesi, İİBF, İŞletme Bölümü, Aksaray, Türkiye
mutluuygun@gmail.com

ArŐ. Gör. Ebru GÜNER

Aksaray Üniversitesi, İİBF, İŞletme Bölümü, Aksaray, Türkiye
ebruguner1981@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın temel amacı, bir üniversitenin farklı fakülte, bölüm ve programlarında okuyan genç girişimci adayların eğitim öncesi durumları da dikkate alınarak, aldıkları girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Nicel yaklaşımla yürütölen araştırmada, “öndeneysel” araştırma deseninin “tek gruplu ön-test son-test” türünden yararlanılmıştır. Araştırmada, Aksaray Üniversitesinde girişimcilik dersini zorunlu ders olarak alan öğrencilerden tam sayım yöntemi esas alınarak hem girişimcilik eğitimi öncesi hem de sonrası bir anket yoluyla veri toplanmıştır. Toplanan 1340 kullanılabilir katılımcı verisi, faktör analizi, pearson korelasyon analizi ve ilişkili örneklem t-testi teknikleri ile analiz edilmiştir. Sonuçlar, alınan girişimcilik eğitimi ile genel girişimcilik eğilimi ve eğilimin alt boyutlarını oluşturan girişimciliğe yönelik tutum, girişimciliğe yönelik algılanan sosyal norm, davranışsal kontrol ve öz-yeterlik değişkenleri arasında istatistiksel olarak belli düzeyde anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada ayrıca girişimcilik eğitiminin girişimcilik bilgi ve becerileri açısından da olumlu sonuçlar doğurduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçların son dönemlerde alanyazında sıkça tartışılan girişimcilik eğitiminin önemini ortaya koyabilme açısından dikkate değer olduğu düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Eğitimi, Girişimcilik Eğilimi, Girişimcilik

THE ROLE OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATION IN DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURIAL INTENT

Abstract

The main goal of this study is investigate the relationship between young entrepreneur candidates' in different faculties, departments and programs of a university entrepreneurship education, take account of the previous situation, and entrepreneurial intents. In the study conducted with quantitative approach, one-group pretest-posttest pre-experiment research design was used. The data was collected based on complete count method before and after entrepreneurship education by means of a questionnaire from students who take the compulsory entrepreneurship course in Aksaray University. The 1340 utilizable participant data were analyzed by factor analysis, pearson correlation analysis and paired sample t-test techniques. Analysis results pointed out statistically significant relationships between taking entrepreneurship education and overall entrepreneurial intents and variables constituting the sub-dimensions of intention that attitude towards entrepreneurship, perceived social norms towards entrepreneurship, perceived behavioral control and self-efficacy. In research also has been found to have positive results in terms of entrepreneurial knowledge and skills of entrepreneurship education. The results are thought to be

*Aksaray Üniversitesi BAP koordinatörlüğu tarafından “2013-91” No'lu proje kapsamında desteklenmiş olan bu araştırma; BiŐkek/Kırgızistan'da gerçekteştirilen 7. Uluslararası Girişimcilik Kongresinde (7th International Congress on Entrepreneurship-ICE 2016) sunulmuş olan “Girişimcilik Eğitimi İle Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkiler” başlıklı bildirisinin gözden geçirilerek genişletilmiş son halidir.

worth considering in terms to reveal the importance of entrepreneurship education frequently discussed in the literature in recent years.

Keywords: Entrepreneurship Education, Entrepreneurial Intent, Entrepreneurship.

1. Giriş

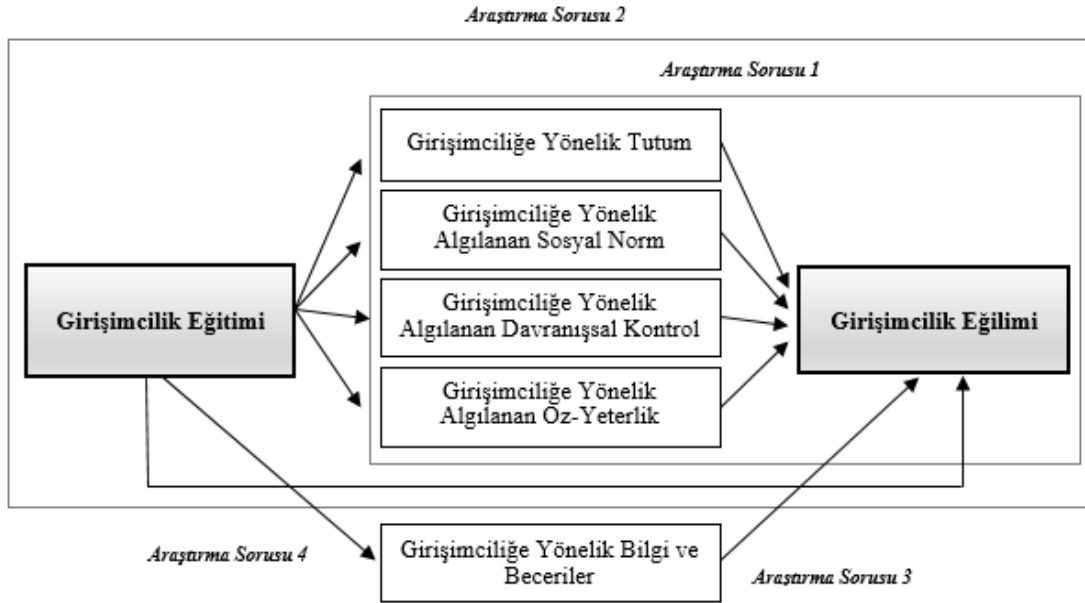
Ülkelerin sosyal ve ekonomik gelişiminde girişimciler büyük rol üstlenmekte ve girişimcilik güncel bir konu olma özelliğini artan oranda sürdürmektedir. Alan uzmanları bir taraftan girişimciliğin ekonomiye ve sosyal yaşama etkilerini irdelerken, bir taraftan da bu etkiye hız kazandırma bakımından girişimcilik eğitiminin önemini tartışmaktadırlar. Bu tartışmanın odağında, girişimciliğin doğuştan gelen bir özellik olduğu ve öğrenilemeyeceği şeklindeki geleneksel bakış açısının günümüzde yerini girişimcilik eğitimi ile girişimciliğin çeşitli yönleriyle öğretilebileceği görüşüne bıraktığı yer almaktadır. Kuratko'ya (2003: 11) ve Fayolle ve Gailly'e (2008: 570) göre girişimciliğin ya da en azından belli yönlerinin öğrenilebileceği anlayışı giderek daha çok destek bulan ve geçmişe kıyasla netleşen bir nitelik kazanmaya başlamıştır. Girişimcilik eğitimi, girişimciliğe yönelik farkındalığı ve yeni girişimlerin ortaya çıkışını teşvik eden önemli etkenlerden biri olarak değerlendirilmektedir (Durrant, 2014: 4). Krueger ve Brazeal (1994: 102) ve Gorman ve meslektaşları (1997) girişimciliğin girişimcilik eğitimi yoluyla teşvik edilebileceğini vurgulamaktadırlar. Kerrick (2008: 13), bu konuda daha fazla araştırma yapmaya ihtiyaç duyulduğunu önemle vurgulamaktadır.

Girişimcilik eğitiminin girişimciliği belirleyen faktörler açısından önemli olduğu ilgili alan uzmanlarınca (Balaban ve Özdemir, 2008; Berglund ve Wennberg, 2006; Bernstein, 2011; Brijlal, 2011; Patır ve Karahan, 2010; Souitaris vd., 2007; Tağraf ve Halis, 2008; Volkmann, 2004 gibi) giderek daha sık vurgulanmakta, girişimcilik üzerine alınan eğitimin gelecekte başarılı bir girişimci olma şansını artırdığı, girişimciliğe yönelik anlayış ve farkındalığı geliştirerek bilgi düzeyini yükselttiği, olumlu tutum ve eğilimi teşvik ettiği ifade edilmekte ve girişimci doğulmadığı, girişimci olunduğu anlayışı öne çıkarılmaktadır. Adı geçen çalışmalarda genç girişimci adaylarda girişimciliğe karşı olumlu tutum, eğilim ve davranış geliştirmede girişimcilik eğitiminin önem taşıdığı, gençlerdeki girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarmaya destek sağladığı ve kendi işlerini kurmaya onları teşvik ettiği görüşleri dikkat çekmektedir. Ancak bu çalışmaların bir kısmı kavramsal bir nitelik taşıırken, bir kısmında da konunun daha çok ya girişimcilik eğitimine ilişkin gerekli ders ve ders içeriği dikkate alınmaksızın genel üniversite eğitimi ya da bazı fakülte, bölüm ya da programlar özelinde ve girişimcilikle ilgili ders alan ve almayan farklı bireyler karşılaştırılarak incelendiği anlaşılmaktadır. Oysa bu fakülte, bölüm ya da programlarda eğitim gören bireyler, girişimcilikle ilgili doğrudan bir ders almasalar bile, eğitimini aldıkları formasyondan dolayı hazır bulunuşluk açısından girişimcilikle ilgili doğrudan bir ders alan

bireylerle benzer özellikler taşıyor olabilirler. Ayrıca çalışmaların büyük bir kısmında konu girişimcilik eğitimi alan ve almayan farklı bireylerin karşılaştırılması yoluyla ele alınırken, çok azının ön-test, son-test tasarımı ile gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir. Bu durumun, girişimci olmayı teşvik etme temel amacı ile gerçekleştirilen girişimcilik eğitimini tam ve doğru biçimde anlamada ve genç girişimci adayların girişimcilik eğiliminin doğrudan girişimcilik eğitimi ile ilişkisini değerlendirebilmede önemli bir kısıt oluşturduğu söylenebilir. Genç girişimci adayların aldıkları girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkilerin doğru biçimde kurgulanabilmesi için aynı katılımcılarla alınan eğitim öncesi ve eğitim sonrası esas alınarak bir araştırma yapılması gereği kendini açıkça hissettirmektedir. Bu noktadan hareketle bu araştırmanın temel problemi, farklı fakülte, bölüm ve programlarda okuyan “genç girişimci adayların eğitim öncesi durumları da dikkate alınarak, aldıkları girişimcilik eğitiminin girişimciliğe yönelik eğilimleri üzerindeki olası etkilerini incelemektir”.

1.1. Amaç ve Araştırma Modeli

Bu araştırmanın temel amacı, bir üniversitenin farklı fakülte, bölüm ve programlarında okuyan genç girişimci adayların eğitim öncesi durumları da dikkate alınarak, aldıkları girişimcilik eğitimi ile genel girişimcilik eğilimleri ve bu eğilimi belirleyen alt boyutlar arasındaki ilişkileri incelemektir. Alanyazında yürütülmüş olan bazı araştırmalar (Aligba, 2013;Cruz vd., 2009; Durrant, 2014; Dutta vd., 2011; Ertuna ve Gürel, 2011; Fatoki, 2010; Fayolle vd., 2006; Fayolle ve Gailly, 2013; Graevenitz vd., 2010; Katz, 2007; Kolvereid ve Moen, 1997; Malindi, 2014; Martin vd., 2013; Matlay, 2008; Miller vd., 2009; Mueller, 2011; Souitaris vd., 2007 gibi) girişimcilik eğitimi ile genel girişimcilik eğilimi ve girişimcilik eğiliminin alt boyutları arasında olumlu ve anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koyan sonuçlar içermektedir. Bunun yanısıra girişimcilik eğilimini incelemeyi amaç edinen ve PDK’dan yararlanan bazı araştırmalarda Bandura (1986) tarafından ortaya konmuş olan bireyin “öz-yeterlilik algısının” da (Carsrud ve Brannback, 2011: 11; Malebana, 2014: 712; Miao, 2015: 14; Segal vd., 2005: 46; Shook vd., 2003: 384) araştırma modellerine dahil edildiği dikkat çekmektedir. Bu araştırmalarda, girişimcilik eğilimi açısından öz-yeterlilik olgusunun da önemli bir belirleyici olduğuna işaret edilmektedir. Bu anlamda, “girişimcilik bilgi ve becerilerinin” de girişimcilik eğilimi açısından önemli bir belirleyici olabileceği söylenebilir. Alanyazında girişimcilik eğitimi ile girişimcilik bilgi ve becerileri arasında ilişkiler olduğuna işaret eden araştırma sonuçlarına da (Akmaliah vd., 2012; Cheng vd., 2009; DeTienne ve Chandler, 2004; Fayolle vd., 2006; Gorman vd., 1997; Graevenitz vd., 2010; Hong vd., 2012; Jaafar ve Aziz, 2008; Oosterheek vd., 2010 gibi) rastlanabilmektedir. Dolayısıyla ilgili alanyazına dayalı olarak geliştirilmiş araştırma modeli Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Şekil 1’de yer verilmiş olan araştırma modeli üzerinden Tablo 1’de belirtilmiş olan araştırma sorularına dayalı geliştirilen hipotezler test edilerek, irdelenmiştir:

Tablo 1: Araştırma Soruları ve Araştırma Hipotezleri

Araştırma Sorusu	Hipotezler
Araştırma Sorusu 1: Girişimcilik eğilimi ile eğilim alt boyutları arasında ilişki var mıdır?	H1₁: Girişimcilik eğilimi ile girişimciliğe yönelik tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. H1₂: Girişimcilik eğilimi ile girişimciliğe yönelik algılanan sosyal norm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. H1₃: Girişimcilik eğilimi ile girişimciliğe yönelik algılanan davranışsal kontrol arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. H1₄: Girişimcilik eğilimi ile girişimciliğe yönelik algılanan öz-yeterlik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.
Araştırma Sorusu 2: Girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimi ve alt boyutları ilişkili midir?	H2₁: Alınan girişimcilik eğitimi ile girişimciliğe yönelik genel eğilim arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. H2₂: Alınan girişimcilik eğitimi ile girişimciliğe yönelik tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. H2₃: Alınan girişimcilik eğitimi ile girişimciliğe yönelik algılanan öznel norm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. H2₄: Alınan girişimcilik eğitimi ile girişimciliğe yönelik algılanan davranışsal kontrol arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. H2₅: Alınan girişimcilik eğitimi ile girişimciliğe yönelik algılanan öz-yeterlik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.
Araştırma Sorusu 3: Girişimcilik eğilimi ile girişimcilik bilgisi ve becerileri arasında ilişki var mıdır?	Girişimciliğe yönelik genel eğilim ile girişimcilik bilgisi (H3₁); girişimcilik becerileri (H3₂) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Girişimciliğe yönelik tutum ile girişimcilik bilgisi (H3₃); girişimcilik becerileri (H3₄) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Girişimciliğe yönelik algılanan öznel norm ile girişimcilik bilgisi (H3₅); girişimcilik becerileri (H3₆) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Girişimciliğe yönelik algılanan davranışsal kontrol ile girişimcilik bilgisi (H3₇); girişimcilik becerileri (H3₈) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Girişimciliğe yönelik algılanan öz-yeterlik ile girişimcilik bilgisi (H3₉); girişimcilik becerileri (H3₁₀) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.
Araştırma Sorusu 4: Girişimcilik eğitimi ile girişimcilik bilgisi ve becerileri ilişkili midir?	H4₁: Alınan girişimcilik eğitimi ile girişimcilik bilgisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. H4₂: Alınan girişimcilik eğitimi ile girişimcilik becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

1.2. Önem

Giderek tüm dünyada girişimcilik eğitimi ile ilgili önemli gelişmeler yaşanırken, bu gelişmelerin gelecekte başarılı girişim faaliyetleri ve girişimciler yaratabilmesi açısından, bugünden başlayarak girişimcilik eğitiminden beklenen faydaların sağlanıp sağlanmadığının belirlenmesi önem kazanmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçların son dönemlerde alanyazında önemli bir tartışma konusuna dönüşmüş girişimcilik eğitiminin önemini ortaya koyabilme açısından etkili sonuçlar sağlayabildiği düşünölmektedir. Türkiye gibi sayıca fazla genç nüfusa sahip ölkelerde girişimcilik açısından üniversitelerde girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve böylece kişilerin girişimcilik eğilimlerinin geliştirilmesi giderek daha da önem kazanmaktadır. Dolayısıyla bu yönde elde edilen olumlu ipuçlarının girişimcilik eğitiminin ölkede genelinde daha da yaygınlaştırılması gereğine yönelik bir farkındalık sağlayabileceği söylenebilir. Türkiye’de girişimcilik eğitime yönelik çalışmaların görece yakın bir geçmişe sahip olduğu, henüz olgunlaşmış net ve etkili ulusal bir politikanın olmadığı dikkate alındığında, bu yönde yaratılabilecek bir farkındalığın önemi yadsınamaz.

2. Kavramsal Çerçeve ve Alanyazın Taraması

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın kavramsal çerçevesi ele alınmıştır. Bu anlamda, girişimcilik eğilimi ve girişimcilik eğitimi kavramları alanyazın kapsamında değerlendirilmiştir.

2.1. Girişimcilik Eğilimi

Graevenitz ve meslektaşları (2010: 92) girişimci bir eğilime sahip olmanın, bir kişinin yeni bir iş kurma kararlılığında olduğu anlamına geldiğini belirtmektedirler. Psikoloji alanyazımında özellikle davranış nadir olarak ortaya çıktığında, gözlenmesi zor olduğu ya da tahmin edilemez uzun zamanları kapsadığında, planlı davranışın eğilimin en iyi tahminleyicisi olduğu vurgulanmaktadır (Souitaris vd., 2007: 568). Alanyazında yaygın biçimde kullanıldığı dikkat çeken Planlı Davranış Kuramı (PDK), bu araştırmada da temel kuramı temsil etmektedir.

Ajzen (1996: 387) tarafından geliştirilmiş olan PDK’da davranışa yönelik tutumun, öznel (sosyal) normun ve algılanan davranışsal kontrolün eğilime yönelik öncelikler olduğu ve eğilimi açıklayan bu faktörlerin davranışın anlık belirleyicileri olduğu kabul edilmektedir. Ajzen’e (1991: 188) göre bu üç faktör bir araya geldiğinde, bir davranış eğilimi şekillenir ve bu faktörlerdeki artışa bağlı olarak bireyin eğilimi de güçlenir. Meeks (2004), Linan ve Chen (2009) ve Malebana (2014) eğilim kuramları içerisinde PDK’nın araştırma verisiyle anlamlı bir uyum gösterdiğini, girişimcilik eğilimini tahminlemede etkili ve yararlı bir model

olduğunu belirlemişlerdir. Krueger ve meslektaşları (2000) girişimcilik eğilimlerinin davranıştaki değişimin (varyansın) % 67'sini, Diaz-Garcia ve Jimenez-Moreno da (2010) % 61'ini açıkladığını tespit etmişlerdir.

Girişimcilikle ilgili tutum, bir bireyin girişimci olma ya da yeni bir iş kurma ile ilgili kişisel arzusu, değerlendirmesi ya da yönelimi (Bosch, 2013: 14); öznel (sosyal) normlar, bir bireyin belli bir davranışı gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğine ilişkin başkalarından kaynaklanan genel sosyal etkilere ilişkin algılaması (Shook vd., 2003: 384); algılanan davranışsal kontrol ise, bir girişimci adayın bir iş kurmaya yönelik ihtiyaç duyduğu kaynakları sağlayabileceğine ilişkin inancı (Meeks, 2004: 63; Uygun vd., 2015: 1612-1613) olarak tanımlanabilir. PDK'da davranışa yönelik yüksek olumlu tutuma sahip bir bireyin izlenmekte olan eylemi gerçekleştirme olasılığının daha yüksek olduğu (Kim-Soon vd., 2015: 1002), referans grubun davranışa değer verdiği algısının eğilimi olumlu etkilediği (Bosch, 2013: 14-17) ve bireylerin genellikle kontrol edebileceklerini düşündükleri davranışları tercih ettikleri (Linan vd., 2008: 26) tartışılmaktadır.

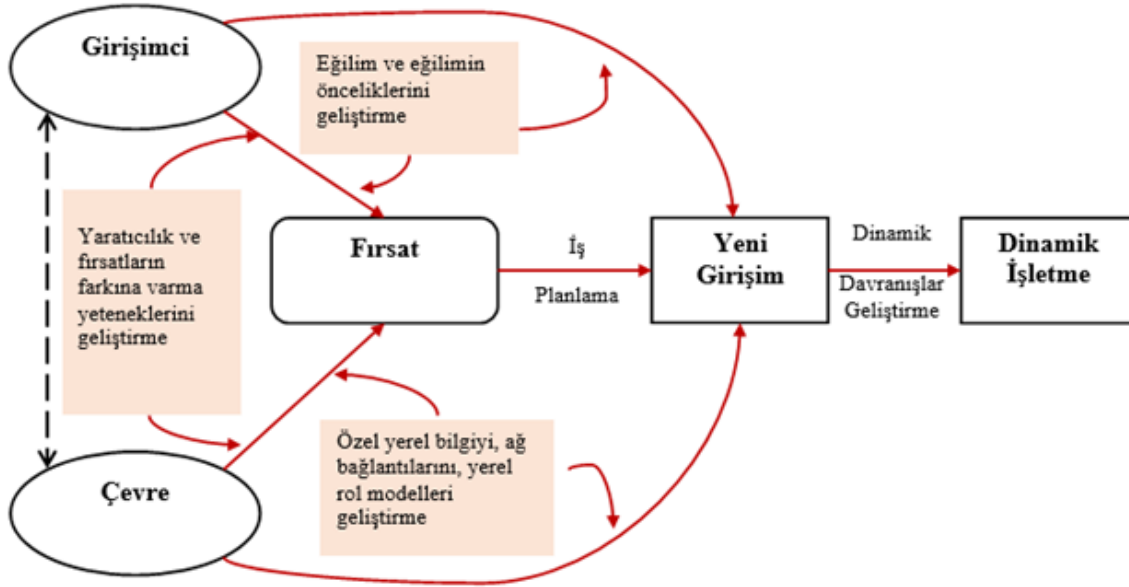
Daha önce girişimcilik eğilimini incelemeyi amaç edinen ve PDK'dan yararlanan bazı araştırmalarda Bandura (1986) tarafından ortaya konmuş olan ve PDK'daki algılanan davranışsal kontrol boyutu ile benzerlik gösteren "öz-yeterlilik algısının" da araştırma modellerine dâhil edildiği ifade edilmişti. Bu yüzden yürütülmüş olan bu çalışmada da öz-yeterlilik değişkeni araştırmaya dâhil edilmiştir. Öz-yeterlilik algısı, bir kişinin belli bir iş için belli bir başarı düzeyine erişmede gerekli olan kişisel kaynakları, becerileri ve uzmanlıkları bir araya getirme ve uygulama yeteneğine sahip olduğuna yönelik inancıdır. Başka bir deyişle öz-yeterlilik, belli bir iş açısından sahip olunan öz-güven ve öz-kontrol algısı olarak da görülebilir. Shane ve meslektaşları (2003: 267) belli bir iş açısından yüksek öz-yeterliliğe sahip bir kişinin, o iş için daha fazla çaba, zaman harcayabileceğini, daha kararlı olabileceğini, daha yüksek amaçlara erişmeyi benimseyebileceğini ve daha iyi planlar ve stratejiler geliştirebileceğini tartışmaktadırlar. Öz-yeterlilik algısı, davranışa yönelik sakinme ya da yaklaşma eğilimini uyarabilmektedir. Darcke'ye göre (2014: 36), bir kişi ne kadar yüksek öz-yeterlilik algısına sahipse, bir girişimci olma olasılığı da o kadar yüksek olabilmektedir.

Daha önce belirtildiği üzere, alanyazında girişimcilik kararları ya da girişimcilik eğiliminde bireyin iş yapma bilgi ve becerilerinin de etkili olduğu tartışılmaktadır. Bir birey, bir iş fikri üzerinde düşündüğünde, girişimle ilgili özel bilgilere ve becerilere ihtiyaç duyacaktır. Dolayısıyla kişinin bununla ilişkili bilgi ve becerilere sahip olup olmadığına ilişkin öz-değerlendirmesi de girişimcilik eğilimi açısından önem taşımaktadır.

2.2. Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik eğitimi en sade biçimiyle, yeni bir işletme kurmaya ilişkin verilen eğitim olarak tanımlanabilir (Linan vd., 2008: 46). Hansemark (1998: 32), girişimcilik eğitiminin tutumları, eğilimleri ve motivasyonları da değiştirmeye yönelik bir eğitim modeli olarak düşünölebileceğini belirtmektedir. Girişimcilik eğitimi, çeşitli sektörlerdeki girişimcilere bilgi ve beceri kazandırmanın (Kalyani ve Kumar, 2011: 16) yanısıra girişimci adayların çekici bir alternatif olarak girişimciliği düşünmelerini amaçlayan belli inançların, değerlerin, tutumların ve eğilimlerin gelişimi ile de ilgilidir (Raposo ve Paço, 2011: 454). Malindi (2014: 15), bu amacın diğer bütün amaçların arkasındaki itici güç olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla girişimcilik eğitiminin en önemli amaçlarından biri, katılımcıların girişimciliğe yönelik tutumlarını da kapsayan girişimcilik eğilimlerini geliştirmektir. Bu anlamda girişimcilik eğitimi ile işletme yönetimi ya da genel işletme eğitimi arasında bir ayrım olduğunun farkındalığı önemlidir. İşletme yönetimi eğitimi ya da genel işletme eğitimi, yeni girişimci projeleri yaratma ve dinamizmi ile ilgili olmaktan çok, hali hazırda faaliyetini sürdüren işletmelerin yönetimiyle ilgili gerçekleştirilirken (Linan vd., 2008: 48), girişimciliğe yönelik eğitim programları, girişimciliğe yönelik eğilim ve farkındalık kazandırma ya da yeni girişimlerin oluşumu, kendi işini kurma açısından bilgi ve yetkinlikleri geliştirme temel amacıyla yürütölmektedir (Malindi, 2014: 15).

Alanyazında daha çok bir süreç olarak ele alınan girişimciliğin çeşitli aşamalarında “girişimcilik farkındalık eğitimi, işe başlama ya da iş kurma eğitimi, mevcut girişimciler için sürekli eğitim ve girişimci dinamizmine yönelik eğitim” türleri söz konusu olabilmektedir. Girişimcilik farkındalık eğitimi ile ulaşılmak istenen temel amaç, girişimciliği geçerli ve akılcı bir seçenek olarak dikkate alarak önemseyen kişi sayısını ve dolaylı olarak kendi işini kuranların sahip olduğü küçük işletme sayısını artırmaktır. Bir farkındalık programı olarak işlev gören bu kategorideki eğitim programları, liseli ve üniversiteli kişiler için daha uygun olabilmektedir. Buna karşın işe başlama ya da iş kurma eğitimi, yeni kurulan işletmelerin büyük çoğunluğunu oluşturan alışagelmiş küçük işletmelerin faaliyete geçişine ilişkin gerekli tüm hazırlıkları içermektedir. Bu anlamda daha çok işletme kurma ile ilişkili finans sağlama, yasal düzenlemeler, vergiler gibi pratik (uygulamaya dönük) yönlere odaklanılmaktadır. Mevcut girişimciler için sağlanan sürekli eğitim kategorisi, girişimcinin mevcut yeteneklerini geliştirmek için tasarlanan yetişkin eğitiminin özel bir çeşitidini oluşturmaktadır. Girişimci dinamizmine yönelik eğitim türünün amacı ise, sadece girişimci olma eğilimini artırmak değil, aynı zamanda işletme faaliyetlerine başladıktan sonra dinamik girişimci davranışları da geliştirebilmektir (Guzman ve Linan, 2005: 7; Linan vd., 2008: 49).

Şekil 2. Girişimcilik Sürecinde Girişimcilik Eğitiminin Rolü

Kaynak: Linan, 2007: 241 ve Linan vd., 2008: 54'ten yararlanılarak uyarlanmıştır.

Farklı bir kavramsallaştırmada girişimcilik eğitimi türleri, “girişim hakkında eğitim”, “girişimde bulunma için eğitim” ve “mevcut girişim için eğitim (kurumsal eğitim)” (Raposo ve Paço, 2011: 454) biçiminde de ele alınabilmektedir. Her iki kavramsallaştırma açısından da uygulamada daha çok kişilerin hâlihazırda bir girişimcilik eğilimine sahip olduklarına ve bir fırsat belirlediklerine yoğunlaşan girişimcilik eğitimi türlerinin yaygın olduğu dikkat çekmektedir. Ancak, girişimcilik çabalarını ya da girişimci sayısını artırmayı amaçlayan Türkiye ve benzeri ülkeler açısından farkındalık yaratmayı destekleyebilecek daha kapsamlı yaklaşımlara ihtiyaç duyulabilmektedir. Dolayısıyla girişimcilik sürecinde girişimcilik eğitiminin temel rollerini ortaya koyan Şekil 2’den de izlenebileceği gibi, girişimcilik eğitiminin içeriğinin iş kurma öncesi, iş kurma aşaması ve iş kurma sonrası aşamalarla ilişkilendirilerek tasarlanması, beklenen sonuçlara ulaşabilmek açısından önem taşımaktadır.

3. Yöntem

Nicel yaklaşımın esas alındığı araştırmada, değişkenleri inceleme biçimine göre “ilişkisel (bağıntısal) araştırma” türünden ve ön-deneysel araştırma deseninin “tek gruplu ön-test son-test” türünden yararlanılmıştır. Ön-deneysel tasarım, yansız atamanın ve kontrol grubunun olmadığı, klasik tasarım kullanmanın zor olduğu durumlarda kullanılmakta olup, bunun bir türü olan tek gruplu öntest-sontest tasarımında tek bir gruba uygulama öncesi bir ön-test, sonra bir uygulama ve ardından bir son-test yapılmakta (Neuman, 2007: 207-208) ve

uygulamanın etkileri değerlendirilmektedir. Çalışmanın bu kısmında yöntemle ilgili ayrıntılara yer verilmiştir.

3.1. Evren, Örneklem ve Veri Toplama Süreci

Bu çalışmanın evrenini Aksaray Üniversitesi'nde okuyan ve girişimcilik dersi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Aksaray Üniversitesi'nde 2012-2013 eğitim-öğretim yılı itibariyle girişimcilik dersi zorunlu ders kapsamına alınarak, tüm fakültelerde okutulmaya başlanmıştır. Dolayısıyla Aksaray Üniversite'sinde okuyan ve girişimcilik dersini alan gençler, geleceğin girişimci adayları olarak girişimcilik konusunda anahtar bireyler olup, sosyal yapı içerisinde girişimcilik eğitime ilişkin ders alan hazır bir grubu temsil etmektedirler.

Verilen girişimcilik eğitime yönelik ders içeriği, KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) tarafından sağlanan girişimcilik eğitimlerinin içeriğine benzer olup, toplam 14 haftalık eğitimin ilk üç haftasında girişimci, girişim, girişimcilik, girişimcilik türleri, girişimci kişilik özellikleri, girişimcilik kültürü ile yenilik, yaratıcılık ve iş fikri kavramlarına yer verilmekte; dördüncü, beşinci ve altıncı haftalarda sırasıyla iş kurma süreci aşamaları ve iş planı kavramı anlatılmakta; izleyen dört haftada iş planını oluşturan pazarlama planı, üretim planı, yönetim planı ve finansal plan ayrıntılarıyla birlikte ele alınmakta ve son haftada ise, iş planı yazımı ve sunumu ile ilgili bilgilendirmeyle son bulmaktadır. Bu ders, zorunlu olarak farklı eğitimciler tarafından sağlandığından, araştırma girişimcilik eğitimini veren eğitimcinin rolünün homojen olduğu varsayımı ile sınırlıdır.

Araştırmada, Aksaray Üniversitesi'nde öğrenim gören ve girişimcilik dersi alan gençlerden oluşan evrenden "tam sayıma" gidilerek gönüllülük esasına göre güz ve bahar eğitim-öğretim dönemlerinde veri toplanmıştır. Çalışmada, planlanan haftalarda söz konusu olan derse gelerek o an sınıfta bulunan öğrencilerden veri toplandığı için tam sayımla belirlenen evrenin % 85,38'ine ulaşılmış (2360 katılımcıya); ulaşılan bu katılımcılar içerisinde de ön ve son verisi eşleşen kullanılabilir veriye sahip 1340, başka bir deyişle veri toplanan katılımcıların % 56,78'sinden toplanan veriler analizlere esas teşkil etmiştir. Bu eşleşmiş veriler, evrendeki katılımcıların yarıdan fazlasını oluşturduğundan, yeterli katılımcı sayısına ulaşıldığı varsayılabilir. Tablo 2'de araştırma katılımcıları ile ilgili kişisel özelliklere yer verilmiştir.

Tablo 2: Kişisel Katılımcı Özellikleri

ÖZELLİKLER		% (N=1340)	ÖZELLİKLER		% (N=1340)
Cinsiyet	-Erkek	46,3	Yaş	-20 yaş altı	10,2
	-Kadın	53,7		-20 ile 24 arası	75,8
Anne Eğitim	-İlkokul	68,5		-25 ile 29 arası	5,1
	-Ortaokul	17,4		-30 yaş ve üzeri	8,9
	-Lise	11,5	Baba Eğitim	-İlkokul	45,1
	-Önlisans / Lisans	2,5		-Ortaokul	21,3
	-Lisansüstü	0,1		-Lise	23,3
Anne Meslek	-Memur/İşçi	2,7		-Önlisans / Lisans	9,7
	-Emekli	3,2		-Lisansüstü	0,7
	-Esnaf-Tüccar	1,2	Baba Meslek	-Memur/İşçi	22,2
	-Özel sektör	3,3		-Emekli	28,3
	-Serbest	0,3		-Esnaf-Tüccar	17,4
	-İşsiz/Ev hanımı	89,3		-Özel sektör	18,6
	Büyüdüğü Yer	-Köy ya da belde		17,6	-Serbest
-İlçe merkezi		23,0		-İşsiz	8,0
-Orta büyüklükte il merkezi		22,9		Fakülte / Yüksekokul	-İİBF
-Büyükşehir veya ilçesi		36,4	-Mühendislik		16,0
		-Fen-Edebiyat	13,4		
		-YO'lar (3 YO)	7,4		
			-MYO'lar (6 MYO)	46,8	

Tablo 2'den de anlaşılacağı üzere, katılımcıların % 53,7'sinin kadın, % 46,3'ünün erkek olduğu görülmektedir. Anket, üniversite öğrencilerine düzenlendiği için araştırmaya katılanların çoğunluğu (% 75,8) 20-24 yaş arasındadır. Katılımcıların fakülte dağılımlarında ise; İİBF (% 16,4), Mühendislik Fakültesi (% 16,4) ve Fen-Edebiyat Fakülteleri (% 13,4) fakülte bazında öne çıkmaktadır. Katılımcıların büyüdüğü yerler büyükşehir veya büyükşehir ilçesi (% 36,4), ilçe merkezi (% 23,0) veya orta büyüklükte il merkezi (% 36,4) olarak tanımlanabilir. Katılımcıların çoğunluğunun hem babası (% 45,1) hem de annesi (% 68,5) ilköğretim mezunu olup; anne mesleğinde işsiz veya ev hanımı (% 89,3) olması, baba mesleğinde ise emekli (% 28,3) ve memur ya da işçi (% 22,2) olmaları göze çarpmaktadır.

3.2. Veri Toplama Aracı ve Veri Analizi

Araştırmada, alanyazında belli amaçlarla geliştirilmiş, güvenilirlik ve geçerliği sınanmış “girişimcilik eğilimi” (Bosch, 2013; Kerrick, 2008; Malebana, 2014); “öz-yeterlik algısı” (DeNoble vd., 1999; Evans, 2009; Hansemark, 2003; Reimers-Hild, 2005); “girişimcilik bilgisi” ve “girişimcilik becerileri” (Evans, 2009; Linan vd., 2008) ölçeklerinden ve tam yapılandırılmış sorulardan oluşturulan bir anketle veri toplanmıştır. Veri toplama aracına son şeklinin verilmesi ve içerik geçerliğinin değerlendirilmesi amacıyla 2 alan uzmanından da görüş alınmıştır. Ankette yer verilen kişisel katılımcı bilgileri ve konuya ilişkin kişisel özgeçmiş özellikleri kategorik bir niteliğe sahipken; 17 maddeden oluşan girişimcilik eğilimi ve 6 madde ile temsil edilen öz-yeterlik algısına yönelik ölçekler beşli Likert tipi ölçeğe (1=

Kesinlikle katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum) uygun yargı ifadelerine göre düzenlenmiştir. Öte yandan “girişimcilik bilgisi ölçeği”; (1) Hiç, (2) Düşük, (3) Orta, (4) Yüksek, (5) Çok Yüksek’e kadar uzanan, “girişimcilik becerisi ölçeği” ise, (1) Çok Zayıf, (2) Zayıf, (3) Orta, (4) İyi, (5) Çok İyi biçiminde eşit aralıklı bir ölçme düzeyine sahip olup, her iki ölçek de 7 maddeden oluşmaktadır.

Veriler, SPSS istatistik paket yazılım programının 20.sürümüyle analiz edilmiştir. Ölçekte yer alan boyutların belirlenmesi ve ölçeğin yapı geçerliği bakımından açıkladığı varyans yeterliliğinin değerlendirilmesi için faktör analizi yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğunu ve örneklem yeterliliğini incelemek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ölçütünden ve Bartlett’s Küresellik testinden yararlanılmıştır. Tabachnick ve Fidell (2007: 614) örneklem yeterliliği açısından elde edilen KMO değerinin, 60 ya da üzerinde ve Bartlett’s Küresellik testi sonucunda elde edilen p değerinin de istatistiksel olarak anlamlı olması gerektiğini belirtmektedirler. Girişimcilik eğilimi ölçeği için elde edilen, 94 KMO ve $p=0,000 < 0,001$ değerleri verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Faktör analizi sonuçları, girişimcilik eğilimi ölçeğinin alanyazınla uyumlu olarak genel eğilimden (5 madde), davranışa yönelik algılanan sosyal normdan (4 madde), algılanan davranışsal kontrolden (4 madde) ve davranışa yönelik tutumdan (4 madde) oluşan dört alt boyutta toplandığını ve bu alt boyutların toplam varyansın % 68,49’nu açıkladığını ortaya koymuştur. Diğer ölçeklere ait analiz değerlerine ve açıklayıcılık oranlarına Tablo 3’de yer verilmiştir.

Tablo 3: Diğer Ölçeklere İlişkin KMO Değerleri, p Değerleri ve Varyans Yüzdeleri

ÖLÇEKLER	KMO	p Değeri (Sig.)	Açıklanan Toplam Varyans
Öz-yeterlik Algısı	.83	.000	% 50,81
Girişimcilik Bilgisi	.86	.000	% 54,25
Girişimcilik Becerileri	.86	.000	% 47,52

Faktör analizi sonrası her bir ölçeğe ilişkin öntest ve sontest verileriyle Cronbach’s Alpha katsayıları hesaplanarak, ölçeklerin güvenilirlikleri test edilmiştir. Nunnally (1978: 245), 0.70 ve üzerindeki bir Alpha değerinin ölçeğin güvenilirliği açısından yeterli olduğunu vurgulamaktadır. Ulaşılan güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 4’te ve Tablo 5’te sunulmuştur. Bu tablolardan da anlaşılabilceği üzere, elde edilen Cronbach’s Alpha değerleri ölçeklerin yeterli ve yüksek sayılabilecek düzeyde güvenilir oldukları biçiminde yorumlanabilir.

Tablo 4: Girişimcilik Eğilimi Ölçeğine Yönelik Güvenilirlik Analizi Sonuçları

ÖLÇEK	Cronbach's Alpha Katsayıları									
	Genel		Alt Boyutlar*							
	Ön-Test	Son-Test	Ön-Test				Son-Test			
1			2	3	4	1	2	3	4	
Girişimcilik Eğilimi Ölçeği	,93	,95	,86	,77	,82	,88	,87	,83	,86	,90

*1.boyut, davranışa yönelik tutumu; 2.boyut, davranışa yönelik algılanan sosyal normları; 3.boyut, algılanan davranışsal kontrolü ve 4.boyut ise genel eğilimi temsil etmektedir.

Tablo 5: Öz-Yeterlik, Bilgi ve Beceri Ölçeklerine Yönelik Güvenilirlik Analizi Sonuçları

ÖLÇEKLER	Cronbach's Alpha Katsayıları	
	Ön-Test	Son-Test
Öz-Yeterlik Ölçeği	,79	,87
Girişimcilik Bilgisi Ölçeği	,85	,88
Girişimcilik Becerisi Ölçeği	,81	,85

Araştırmada, girişimcilik eğiliminin alt boyutlarının öz-yeterlik algısı da dahil olmak üzere genel eğilim ile (*araştırma sorusu 1*); benzer şekilde girişimcilik eğiliminin alt boyutlarının girişimcilik bilgi ve becerileri ile (*araştırma sorusu 3*) ilişkili olup olmadıkları, ilişkililer ise bu ilişkilerin düzeyini belirleyebilmek için Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanmıştır. Bu analiz sürekli iki değişken arasındaki doğrusal ilişkileri test ettiğinden, analiz öncesi bu durumun serpilme grafikleri incelenerek kontrol edilmesi gerekmektedir (Green ve Salkind, 2005: 254-255). Analiz öncesi değişkenlerin bütününe ilişkin bir serpilme grafiği elde edilerek, bu durumun uygunluğu kontrol edilmiştir.

Çalışmada, katılımcıların aldığı girişimcilik eğitimi (uygulama) öncesi ve sonrası girişimcilik eğilimlerindeki (*araştırma sorusu 2*) ve girişimcilik bilgi ve becerilerindeki (*araştırma sorusu 4*) değişimleri inceleyebilmek için İlişkili Örneklem t testi yapılmıştır. Bu analizde her bir katılımcının iki koşula göre durumunun değişip değişmediği aynı ölçek ile değerlendirilmektedir. Bu analiz için eşleştirilen 30 puan çiftinin söz konusu olduğu bir örneklem boyutunun orta düzeyli kabul edilebilir sayılabileceği ifade edilmektedir (Green ve Salkind, 2005: 162). Dolayısıyla bu testin varsayımlarının karşılandığı rahatlıkla söylenebilir.

4. Bulgular

Çalışmanın bu kısmında analizler sonucu ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Bu anlamda araştırma modelinde de yer verilen sorular sırasıyla ele alınmış ve bulgular yorumlanmıştır.

4.1. Girişimcilik Eğilimi İle Alt Boyutları Arasındaki İlişkiler

Bu araştırmada, "girişimcilik eğilimi" belirleyici ve sonuç değişkeni olarak dikkate alındığından, girişimcilik eğitimi ile girişimciliğe yönelik tutum, algılanan sosyal norm,

davranışsal kontrol ve algılanan öz-yeterlik değişkenlerinden oluşan girişimcilik eğiliminin alt boyutları arasındaki ilişkileri incelemeden önce, ön-test verisine dayalı olarak bu alt boyutların girişimciliğe yönelik genel eğilim ile ilişkilerini incelemek, sonrasında gerçekleştirilecek analizler ve yorumlamalar açısından yerinde olacaktır. Zira öncelikle girişimciliğe yönelik genel eğilimin, eğilimin alt boyutlarıyla ilişkisinin incelenmesi, bu değişkenlerin girişimcilik eğitimi ile olan ilişkilerini ele alıp, değerlendirebilmede önemli bir dayanak noktası oluşturacaktır.

Girişimciliğe yönelik genel eğilim ile girişimciliğe yönelik tutum, algılanan sosyal norm, davranışsal kontrol ve algılanan öz-yeterlik arasında doğrusal bir ilişki olup-olmadığını belirlemek için ön-test verisiyle Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanmıştır. Davranış bilimleri açısından işaretine bakmaksızın .10, .30 ve .50 korelasyon katsayıları genel olarak sırasıyla küçük, orta ve büyük katsayılar olarak yorumlanır. Ayrıca, Tip I hata olasılığını minimize edebilmek için Bonferroni yaklaşımı (Green ve Salkind, 2005) esas alınarak anlamlılık düzeyi, hesaplanan korelasyon sayısına bölünerek ($.05/5=.01$) elde edilen .01 düzeyine göre sonuçlar değerlendirilmiştir. Korelasyon analizi sonuçlarına Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6: Girişimcilik Eğilimi ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Değerleri

		Davranışa Yönelik Tutum	Davranışa Yönelik Algılanan Sosyal Normlar	Algılanan Davranışsal Kontrol	Öz-Yeterlik Algısı
Eğilim	r**	.752*	.630*	.700*	.321*
	p**	(.000)	(.000)	(.000)	(.000)

*Korelasyon katsayısının .01 düzeyinde (2-tailed) anlamlı olduğunu göstermektedir.

**Tabloda yer alan r, korelasyon katsayısına; p ise, anlamlılık düzeyine karşılık gelmektedir

Tablo 6'da görüldüğü üzere, girişimcilik eğilimi ile ele alınan alt boyutların tümü arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu, bu ilişkilerin yüksek düzeyli sayılabilecek bir ilişkiyi temsil ettiği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, H1₁, H1₂, H1₃ ve H1₄ hipotezlerinin kabul edildiğine ve çalışmanın alanyazın taraması kısmında yer verilen ilgili araştırma sonuçlarıyla da önemli benzerlikler gösterdiğine işaret etmektedir. Başka bir deyişle, konuyla ilgili yürütülmüş araştırma sonuçları da bu araştırmadan elde edilen sonuçları desteklemektedir.

4.2. Girişimcilik Eğitimi, Girişimcilik Eğilimi ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiler

Girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimi ve alt boyutları arasındaki ilişkileri incelemek ve değerlendirmek için önce betimsel analizler ele alınmıştır. Betimsel istatistiklerin yer aldığı sonuçlar Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Girişimcilik Eğilimi ve Alt Boyutlarının Öntest (ÖT)-Sontest (ST) Yüzdeler Dağılımları

	(N=1340) (%)	1*	2*	3*	4*	5*
Davranışa Yönelik Tutum						
Kendi işini kurmayı diğer kariyer fırsatlarından daha fazla arzu etme (ÖT)	5,6	11,5	28,9	27,7	26,4	
(ST)	6,2	10,3	24,9	32,8	25,9	
Kendi işini kurmaya çaba sergilediğinde sorun yaşamayacağı düşüncesi (ÖT)	3,4	6,8	23,3	41,4	25,1	
(ST)	3,2	7,8	19,5	42,9	26,6	
Geleceğe yönelik öncelikli amacın, kendi işini kurmak olması (ÖT)	6,4	16,3	27,1	29,1	21,2	
(ST)	4,8	13,1	21,2	36,5	24,5	
Kendi işine sahip olmanın büyük bir tatmin kaynağı olması (ÖT)	4,4	9,9	23,5	36,7	25,6	
(ST)	3,7	8,9	21,4	39,0	27,0	
Davranışa Yönelik Algılanan Sosyal Norm						
Aile fertlerinin kendi işini kurma kararını onaylayacağı düşüncesi (ÖT)	3,1	5,9	19,3	36,2	35,5	
(ST)	2,0	5,5	19,0	41,7	31,9	
Arkadaşlarının kendi işini kurma kararını onaylayacağı düşüncesi (ÖT)	2,5	5,8	18,9	40,5	32,3	
(ST)	2,0	4,5	16,5	44,2	32,8	
Toplumda kendi işine sahip olanların takdir edildiği düşüncesi (ÖT)	4,5	10,3	26,9	34,3	24,0	
(ST)	3,0	6,7	21,0	39,6	29,7	
Kendi işine sahip olanların daha itibarlı olduğu düşüncesi (ÖT)	4,2	9,6	25,0	33,7	27,6	
(ST)	2,7	7,0	18,2	41,1	31,0	
Algılanan Davranışsal Kontrol						
Yeteneklerinin, becerilerinin iş kurmak için yeterli olduğu düşüncesi (ÖT)	2,4	6,7	24,5	41,5	25,0	
(ST)	2,1	5,5	19,7	43,5	29,1	
Deneyimlerinin iş kurmada önemli katkılar sunacağı düşüncesi (ÖT)	3,0	8,0	23,1	40,6	25,4	
(ST)	2,3	7,5	20,4	41,5	28,2	
İş kurmada gerekli çabayı gösterme konusunda kendine güvenme (ÖT)	1,2	5,3	17,7	46,3	29,5	
(ST)	2,2	5,1	16,9	44,5	31,3	
İş kurmak isterse, başarı şansının yüksek olduğu düşüncesi (ÖT)	1,9	4,4	25,1	44,2	24,4	
(ST)	1,9	5,3	19,6	42,9	30,2	
Girişimciliğe Yönelik Genel Eğilim						
Gelecekte kendi işini kurmaya çaba gösterme (ÖT)	2,8	8,7	22,7	37,7	28,2	
(ST)	3,1	7,3	20,8	37,3	31,5	
Bir iş kurma üzerine ciddi ciddi kafa yorma (ÖT)	6,9	15,6	28,1	27,6	21,8	
(ST)	5,3	10,7	22,2	34,3	27,4	
Gelecekte kendi işini kurma olasılığının yüksek olduğu düşüncesi (ÖT)	5,5	15,3	31,2	29,5	18,6	
(ST)	4,5	9,2	23,2	36,8	26,4	
Yeterli kaynak ve fırsata sahip olursa, kendi işini kurma isteği (ÖT)	3,5	7,6	19,0	33,4	36,5	
(ST)	3,8	6,7	18,6	37,4	33,6	
Şu an bir iş kurmaya kendini hazır hissetme (ÖT)	13,3	20,3	29,4	20,8	16,3	
(ST)	8,4	11,6	23,2	31,4	25,5	

*(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 7’den de anlaşılacağı üzere, ifadelerle yönelik “Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum” yargıları bir arada dikkate alındığında, katılımcıların girişimciliğe yönelik genel eğiliminin ve bu eğilimi belirleyen her bir alt boyuta ilişkin düşüncelerinin ön-teste göre son-testte, betimsel olarak (yüzde olarak) belli ölçüde daha çok olumluya evrildiği gözlenmektedir. Betimsel istatistiklerde dikkat çeken unsurların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını, başka bir deyişle girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimi ve alt boyutları

arasında ilişki olup olmadığını belirleyebilmek için her bir değişkenle ayrı ayrı ilişkili örneklem t-testi yapılmıştır. Bu analize ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Ön-Test Son-Teste Göre Girişimcilik Eğilimine İlişkin t-Testi Sonuçları

N= 1340; Serbestlik Derecesi=1217		Ortalama*	Standart Sapma	t Değeri	p Değeri
	Genel Eğilim	Ön-Test 17,59	4,69	-7,865	,000**
		Son-Test 18,70	4,74		
E	Davranışa Yönelik Tutum	Ön-Test 14,47	3,71	-3,091	,002**
		Son-Test 14,83	3,72		
İ	Davranışa Yönelik	Ön-Test 15,22	3,25	-4,765	,000**
		Son-Test 15,74	3,18		
L	Algılanan Sosyal Normlar	Ön-Test 15,39	3,07	-3,028	,003**
		Son-Test 15,69	3,22		
İ	Algılanan Davranışsal Kontrol	Ön-Test 25,07	3,71	2,446	,01**
		Son-Test 24,75	4,25		

*Ortalama puanlar, katılımcıların ölçek maddelerine verdikleri yanıtların toplam puanları dikkate alınarak hesaplanmıştır.

**Sonuçların % 99 güven aralığında istatistiksel olarak ($p < ,01$) anlamlı olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 8’de görüldüğü üzere, alınan girişimcilik eğitimi sonrası girişimciliğe yönelik genel eğilim [$t(1217) = -7,865$; $p = ,000 < ,01$] (**H2₁: Kabul**); girişimciliğe yönelik tutum [$t(1217) = -3,091$; $p = ,002 < ,01$] (**H2₂: Kabul**); girişimciliğe yönelik algılanan öznel norm [$t(1217) = -4,765$; $p = ,000 < ,01$] (**H2₃: Kabul**); girişimciliğe yönelik algılanan davranışsal kontrol [$t(1217) = -3,028$; $p = ,003 < ,01$] (**H2₄: Kabul**); ve girişimciliğe yönelik algılanan öz-yeterlik [$t(1337) = 2,446$; $p = ,01 < ,01$] (**H2₅: Kabul**) puanlarının ortalamalarının istatistiksel olarak % 99 güven aralığında anlamlı biçimde ve olumlu yönde arttığı gözlenmektedir. Bu sonuçlar, alınan girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerinde olumlu etkiler yarattığına işaret etmektedir.

4.3. Girişimcilik Eğilimi İle Girişimcilik Bilgisi ve Becerileri Arasındaki İlişkiler

Girişimcilik eğilimi ile girişimcilik bilgi ve becerileri arasında ilişki olup olmadığını değerlendirebilmek için ön-test verisiyle Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9: Girişimcilik Eğilimi İle Bilgi ve Beceriler Arasındaki Korelasyon Değerleri

		Genel Eğilim	Davranışa Yönelik Tutum	Davranışa Yönelik Algılanan Sosyal Normlar	Algılanan Davranışsal Kontrol	Öz-Yeterlik Algısı
Girişimcilik Bilgisi	r**	.422*	.346*	.307*	.478*	.478*
	p**	(.000)	(.000)	(.000)	(.000)	(.000)
Girişimcilik Becerileri	r	.410*	.351*	.337*	.512*	.565*
	p	(.000)	(.000)	(.000)	(.000)	(.000)

*Korelasyon katsayısının .05 / 10 .005 düzeyinde (2-tailed) anlamlı olduğunu göstermektedir.

**Tabloda yer alan r, korelasyon katsayısına; p ise, anlamlılık düzeyine karşılık gelmektedir.

Tablo 9’dan da anlaşılacağı üzere, girişimcilik eğilimine yönelik ele alınan bütün alt boyutlar ile girişimcilik bilgisi ve girişimcilik becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler olduğu, bu ilişkilerin görece yüksek düzeyli sayılabilecek bir ilişkiyi

temsil ettiği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, H3₁, H3₂, H3₃, H3₄, H3₅, H3₆, H3₇, H3₈, H3₉ ve H3₁₀ hipotezlerinin kabul edildiğine ve çalışmanın alanyazın taraması kısmında tartışılan ilgili araştırma sonuçlarıyla önemli benzerlikler gösterdiğine işaret etmektedir.

4.4. Girişimcilik Eğitimi İle Girişimcilik Bilgisi ve Becerileri Arasındaki İlişkiler

Girişimcilik eğitimi ile girişimcilik bilgi ve becerileri arasındaki ilişkileri incelemek için ilk olarak betimsel analizler üzerinde durulmuştur. Girişimcilik bilgi ve becerilerine yönelik öntest ve sontest verilerinden elde edilen betimsel istatistikler Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10: Girişimcilik Bilgisi ve Becerilerinin Öntest (ÖT)-Sontest (ST) Yüzdeleri Dağılımları

	(N=1340) (%)				
	1	2	3	4	5
Girişimcilik Bilgisi*					
Bir iş ya da proje yürütmeye ilişkin bir plan oluşturabilme bilgisi (ÖT)	2,5	9,2	42,1	33,3	12,8
(ST)	3,1	5,6	36,2	39,8	15,2
Yenilikçi bir ürün ya da hizmet geliştirebilme bilgisi (ÖT)	3,3	12,8	45,1	28,8	10,0
(ST)	1,8	7,6	36,5	38,7	15,4
Bir iş ya da proje için bütçe oluşturabilme ve yönetebilme bilgisi (ÖT)	3,5	14,9	40,0	30,5	11,1
(ST)	2,2	7,2	34,7	38,6	17,4
Bir iş ya da proje için gerekli finansmanı bulabilme bilgisi (ÖT)	5,2	19,3	41,7	25,8	8,1
(ST)	1,9	9,7	37,0	37,0	14,3
Bir ürün ya da hizmete yönelik bir pazar planı oluşturabilme bilgisi (ÖT)	3,1	15,4	41,4	31,6	8,5
(ST)	2,1	7,6	35,9	37,5	16,9
Bir ürün ya da hizmeti pazarlayabilme bilgisi (ÖT)	4,0	11,4	32,9	33,5	18,2
(ST)	1,9	6,8	27,9	39,8	23,6
Bir iş/projeye başlamak için bir zaman çizelgesi oluşturabilme bilgisi (ÖT)	2,7	9,5	36,1	35,2	16,5
(ST)	1,6	6,0	29,4	39,6	23,5
Girişimcilik Becerileri**					
Problem çözme yeteneği (ÖT)	2,5	3,2	24,0	50,2	20,1
(ST)	2,7	4,0	22,5	47,5	23,2
Parayı yönetme yeteneği (ÖT)	2,2	5,6	20,4	38,3	33,5
(ST)	1,7	4,9	21,2	39,7	32,5
İşletme için sermaye sağlama yeteneği (ÖT)	3,1	12,9	41,0	31,9	11,2
(ST)	2,1	7,6	32,7	39,7	17,9
Karar alma yeteneği (ÖT)	1,1	4,3	18,7	46,6	29,2
(ST)	1,0	4,1	18,7	46,2	30,0
Liderlik yeteneği (ÖT)	0,9	3,6	21,5	39,0	35,0
(ST)	1,0	3,7	19,1	41,9	34,2
İş fırsatlarının farkına varma yeteneği (ÖT)	0,6	4,5	25,9	44,7	24,3
(ST)	1,0	4,5	24,3	42,8	27,4
İnsanları kendi fikirlerine ikna etme yeteneği (ÖT)	0,8	1,7	20,3	39,5	37,7
(ST)	1,2	2,8	18,6	40,2	37,1

* (1) Hiç, (2) Düşük, (3) Orta, (4) Yüksek, (5) Çok Yüksek -----** (1) Çok Zayıf; (2) Zayıf; (3) Orta; (4) İyi; (5) Çok İyi

Tablo 10'dan katılımcıların girişimcilik eğitimi sonrasında, öncesine göre girişimcilik bilgi ve becerilerinin betimsel olarak belli ölçüde daha çok olumluya dönüştüğü görülmektedir. Bu anlamda katılımcıların eğitim öncesine göre bir iş ya da proje yürütmeye ilişkin bir plan oluşturabilme, yenilikçi bir ürün ya da hizmet geliştirebilme, bir iş ya da proje için bütçe oluşturabilme ve yönetebilme, bir iş ya da proje için gerekli finansmanı bulabilme, bir ürün ya da hizmete yönelik bir pazar planı oluşturabilme, bir ürün ya da hizmeti

pazarlayabilme ve bir işe / projeye başlamak için bir zaman çizelgesi oluşturabilme bilgilerinde belli ölçüde artışlar olduğu dikkat çekmektedir. Benzer şekilde girişimcilik becerileri açısından girişimcilik eğitimi öncesinde, katılımcıların “İşletme için sermaye sağlama yeteneklerini”, “Çok İyi” olarak değerlendirenlerin oranı % 11,2 iken, eğitim sonrasında bu oran % 17,9’a yükselmiştir. Ayrıca eğitim ile katılımcıların problem çözme yetenekleri % 20,1’den % 23,2’ye, iş fırsatlarının farkına varma yetenekleri de % 24,3’ten, % 27,4’e yükselmiş, ancak parayı yönetme yetenekleri % 33,5’ten % 32,5’e düşmüştür. Betimsel istatistiklerde dikkat çeken unsurların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını, başka bir deyişle girişimcilik eğitimi ile girişimcilik bilgi ve becerileri arasında ilişki olup olmadığını belirleyebilmek için her bir değişkenle ayrı ayrı ilişkili örneklem t-testi yapılmış, elde edilen sonuçlar Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11: Ön-Test Son-Teste Göre Girişimcilik Bilgi ve Becerilerine İlişkin t-Testi Sonuçları

N= 1340; Serbestlik Derecesi=1338		Ortalama*	Standart Sapma	t-Değeri	p-Değeri
Girişimcilik Bilgisi	-Ön-Test	23,48	4,95	-13,635	.000**
	-Son-Test	25,43	4,93		
Girişimcilik Becerisi	-Ön-Test	27,14	4,27	-2,885	.004**
	-Son-Test	27,49	4,60		

*Ortalama puanlar, katılımcıların ölçek maddelerine verdikleri yanıtların toplam puanları dikkate alınarak hesaplanmıştır.

**Sonuçların % 99 güven aralığında istatistiksel olarak ($p < ,01$) anlamlı olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 11’den de anlaşılacağı gibi, alınan girişimcilik eğitimi sonrası girişimcilik bilgisine [$t(1338) = -13,635$; $p = ,000 < ,01$] (**H4₁: Kabul**) ve girişimcilik becerilerine [$t(1337) = -2,885$; $p = ,004 < ,01$] (**H4₂: Kabul**) yönelik puanların ortalamalarının istatistiksel olarak % 99 güven aralığında anlamlı biçimde ve olumlu yönde arttığı dikkat çekmektedir. Bu sonuçlar, alanyazınla uyumlu olarak alınan girişimcilik eğitiminin girişimcilik bilgi ve becerilerinin gelişiminde önemli bir oynadığına işaret etmektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi, girişimcilik bilgi ve becerilerinin girişimcilik eğilimlerindeki önemli etkenlerden biri olabildiği dikkate alındığında, bu sonuçlar girişimcilik eğitiminin bu yönüyle de eğilim üzerinde olumlu etkiler yaratabileceği biçiminde yorumlanabilir.

5. Sonuç ve Tartışma

Sonuçlar, girişimcilik eğilimi ile alt boyutlarını temsil eden girişimciliğe yönelik tutum, algılanan sosyal norm, davranışsal kontrol ve öz-yeterlik arasında; alınan girişimcilik eğitimi ile genel girişimcilik eğilimi ve eğilimin alt boyutları arasında istatistiksel olarak belli düzeyde anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, alınan girişimcilik eğitime bağlı olarak girişimci adayların girişimciliğe yönelik tutumlarının, sosyal etki algılamalarının, girişimci olmaya ilişkin kolaylık ve yapılabilirlik algılarının ve böylece

girişimcilik eğilimlerinin olumlu yönde artabileceğine işaret etmektedir. Korkmaz'a göre (2012), girişimcilik eğitimi, özellikle genç girişimci adayların girişimciliğe karşı tutum ve davranışlarının oluşmasında en önemli faktörlerden biri kabul edilebilir. Soylu ve Kepenek (2008) tarafından sonuçları paylaşılan ABD'de yürütülmüş bir araştırmada, girişimcilik eğitimi alan kişilerin yeni iş kurmada üç kat daha fazla eğilime sahip oldukları ve kendi işinde çalışmaya üç kat daha fazla istekli oldukları belirlenmiştir. Kolvereid ve Moen (1997), Matlay (2008), Cruz ve meslektaşları (2009), Ertuna ve Gürel (2011) ve Malindi (2014) girişimcilik eğitiminin bireyin girişimciliğe yönelik eğiliminde olumlu bir etkiye sahip olduğunu ve bunu anlamlı bir şekilde artırdığını belirlemiştir. Yürütülen bu araştırma ile benzerlik gösteren ve konuyu özellikle Planlı Davranış Kuramı (PDK) çerçevesinde ele alan bazı araştırmalardan (Durrant, 2014; Fayolle vd., 2006; Fayolle ve Gailly, 2013; Miller vd., 2009; Mueller, 2011; Soutaris vd., 2007 gibi) elde edilen sonuçlar da girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimi ve alt boyutları arasında olumlu ve anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koyarak, bu araştırmadan elde edilen sonuçları destekler nitelik taşımaktadır.

Sonuçlar aynı zamanda girişimcilik eğiliminin şekillenmesinde etkili olan girişimcilik bilgisi ve girişimcilik becerileri açısından da girişimcilik eğitiminin olumlu etkiler yarattığını ortaya koymuştur. Alanyazında bu bulguları destekleyen çeşitli sayıda araştırma sonuçlarına (Akmaliah vd., 2012; Cheng vd., 2009; DeTienne ve Chandler, 2004; Fayolle vd., 2006; Gorman vd., 1997; Graevenitz vd., 2010; Hong vd., 2012; Jaafar ve Aziz, 2008; Oosterheek vd., 2010 gibi) giderek daha sık rastlanabilmektedir.

Tüm bu araştırma sonuçları ve bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, girişimcilik eğilimlerinin geliştirilmesinde erken yaşlardan başlayarak çeşitli eğitim seviyelerinde ve türde sağlanacak girişimcilik eğitimlerinin önemine işaret etmesi açısından çarpıcıdır. Bu anlamda, konuyla ilgili karar alıcılara bunu hayata geçirmeye yönelik üretecekleri etkin politikalar açısından büyük görevler düşmektedir.

Linan (2007: 242), içeriğine bağlı olarak sunulan girişimcilik eğitiminin, girişimcilik artışını özellikle eğilimleri geliştirmek yoluyla güçlendirdiğini vurgulamaktadır. Bu araştırma kapsamında KOSGEB tarafından içeriği belirlenmiş olan bu girişimcilik eğitimi de dâhil Türkiye genelinde daha çok iş kurma eğitimi dikkate alınarak iş planı üzerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir. Elbette bazı bireyler yüksek girişimcilik eğilimine sahip olmakta ve fırsatları belirleme eğilimi taşımaktadırlar. Bu kişiler için iş planlarına odaklanan iş kurma eğitimleri en geçerli ve yararlı yöntem olabilir. Ancak, girişimci olmayı düşünmeyen birçok insan bulunabilmektedir. Özellikle girişimcilik çabasının düşük olduğu, girişimciliğin sosyal olarak değerli bir kariyer seçeneği olarak görülmediği çoğu Avrupa ülkesinde ve Türkiye'de

girişimcilik eğitiminin büyük ölçüde “farkındalık yaratacak” bir içerikle bütünleştirilmesi önem taşımaktadır.

Sadece bir ildeki kamu üniversitesinde okuyan öğrencilerle ve içerik olarak daha çok iş planı odaklı bir girişimcilik eğitimi ile sınırlı olan bu araştırmanın ileriki çalışmalarda başka şehirlerde ve üniversite eğitimi almamış genç katılımcılarla ve farklı türde girişimcilik eğitimleri de esas alınarak yinelenmesi yararlı sonuçlar ortaya koyabilir. Girişimcilik eğitimlerinin gerçek etkilerini, başka bir deyişle gerçek yaşamda bulduğu karşılığı belirleyebilmek için zaman serilerine dayalı verilerle çeşitli araştırmaların yürütülmesi de faydalı olabilir. Konunun pedagojik yönü dikkate alınarak, özellikle Türkiye kültürü için en uygun eğitim modelinin ya da modellerinin geliştirilmesine yönelik yürütülecek araştırmalar da büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda, özellikle eğitim alanında yükselişte olan eylem araştırması temel alınarak, en uygun eylemleri içerecek girişimcilik eğitimi modellerinin belirlenmesine ilişkin araştırmalar yürütülebilir.

Kaynakça

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 50 (2), pp.179-211.
- Ajzen, I. (1996). *The Directive Influence of Attitudes on Behavior*. In P. Gollwitzer & J.A. Bargh (Eds.), *The Psychology of Action* (pp.385-403). New York: The Guilford Press.
- Akmaliah, Z., Pihie, L. & Bagheri, A. (2012). An exploratory study of entrepreneurial attributes among Malaysian University Students. *Life Science Journal*. 9 (3), pp.2358-2365.
- Aligba, A. O. (2013). *Exploring the Motivations and Entrepreneurial Characteristics of Youths in the Niger Delta*. Paris: Walden University, PHD.
- Balaban, Ö. & Özdemir, Y. (2008). Girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi: Sakarya Üniversitesi örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 3 (2), pp.134-148.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Actions: A Social Cognitive Theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Berglund, H. & Wennberg, K. (2006). Creativity among entrepreneurship students: Comparing engineering and business education. *International Journal of Continuing Engineering Education and Life-long Learning*. 16 (5), pp.366-379.
- Bernstein, A. (2011). *Nature vs Nurture: Who is Interested in Entrepreneurship Education? A Study of Business and Technology Undergraduates Based on Social Cognitive Career Theory*. The George Washington University, PHD.
- Bosch, D. A. (2013). *A Comparison of Commercial and Social Entrepreneurial Intent: The Impact of Personal Values*. School of Business & Leadership. Regent University, PHD.
- Brijlal, P. (2011). Entrepreneurial perceptions and knowledge: A survey of final year university students. *African Journal of Business Management*. 5 (3), pp.818-825.
- Carsrud, A. & Brannback, M. (2011). Entrepreneurial motivations: What do we still need to know?. *Journal of Small Business Management*. 49 (1), pp.9-26.
- Cheng, M. Y., Chan, W. S. & Mahmood, A. (2009). The effectiveness of entrepreneurship education in Malaysia. *Education and Training*. 51 (7), pp.555-566.
- Cruz, N. M., Escuredo, A. I. R., Barahona, J. H., & Leitao, F. S. (2009). The effect of entrepreneurship education programmes on satisfaction with innovation behaviour and performance. *Journal of European Industrial Training*. 33, pp.198-214.
- DeTienne, D. R. & Chandler, G. N. (2004). Opportunity identification and its role in the entrepreneurial classroom: A pedagogical approach and empirical test. *Academy of Management Learning and Education*. 3 (3), pp.242-257.

- Diaz-Garcia, M. C. & Jimenez-Moreno, J. (2010). Entrepreneurial intention: The role of gender. *International Entrepreneurship and Management Journal*. 6 (3), pp.261-283.
- Durrant, D. E. (2014). *Entrepreneurial Intentions: Making The Case For Entrepreneurship Education*. Capella University, PHD.
- Dutta, D. K., Li, J. & Merenda, M. (2011). Fostering entrepreneurship: Impact of specialization and diversity in education. *International Entrepreneurship and Management Journal*. 7, pp.163-179.
- Ertuna, Z. I. & Gürel, E. (2011). The moderating role of higher education on entrepreneurship. *Education + Training*. 53 (5), pp.387-402.
- Fatoki, O. O. (2010). Graduate entrepreneurial intention in South Africa: Motivations and obstacles. *International Journal of Business and Management*. 5 (9), pp.87-98.
- Fayolle A. & Gailly, B. (2008). From craft to science: Teaching models and learning processes in entrepreneurship education. *Journal of European Industrial Training*. 32 (7), pp.569-593.
- Fayolle, A. & Gailly, B. (2013). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurial attitudes and intention: Hysteresis and persistence. *Journal of Small Business Management*. 53 (1), pp.75-93.
- Fayolle, A., Gailly, B., & Lassas-Clerc, N. (2006). Assessing the impact of entrepreneurship education programmes: A new methodology. *Journal of Industrial Training*. 30 (9), pp.701-720.
- Gorman, G., Hanlon, D. & King, W. (1997). Some research perspectives on entrepreneurial education, enterprise education and education for small business management: A ten year review. *International Small Business Journal*. 15 (3), pp.56-77.
- Graevenitz, G. V., Hardoff, D. & Weber, R. (2010). The effects of entrepreneurship Education. *Journal of Economic Behavior Organization*. 76, pp.90-112.
- Green, S. B. & Salkind, N. J. (2005). *Using SPSS for Windows and Macintosh: Analyzing and Understanding Data*. Upper Saddle River. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Guzman, J. & Linan, F. (2005). *Perspectives on Entrepreneurial Education: a US-Europe Comparison*. Hoyo de Manzanares (Madrid): Jean Monnet European Studies Centre, Universidad Antonio Nebrija.
- Hansemark, O. C.(1998). The effects of on entrepreneurship programme on need for achievement and locus of control of reinforcement. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*. 4 (1), pp.28-50.
- Hong, Z., Hong, T., Cui, Z. & Luzhuang, W. (2012). Entrepreneurship quality of college students related to entrepreneurial education, empirical study on psychological and behavioral characteristics. *Energy Procedia*. 17, pp.1907-1913.
- Jaafar, M. & Aziz, A.R.A. (2008). Entrepreneurship education in developing country: Exploration on its necessity in the construction program. *Journal of Engineering, Design and Technology*. 6 (2), pp.178-189.
- Kalyani, B. P.R. & Kumar Dileep M. (2011). Motivational factors, entrepreneurship and education: Study with reference to women in SMEs. *For East Journal of Psychology and Business*. 3 (3), pp.14-35.
- Katz, J. A. (2007). *Education and Training in Entrepreneurship*. In J. R. Baum, M. Frese, & R. A. Baron (Eds.), *The Psychology of Entrepreneurship* (pp.209-235). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Kerrick, S. A. (2008). *An Examination of Entrepreneurial Intentions of University Students*. Louisville, Kentucky: University of Louisville.
- Kim-Soon, N., Ahmad A. R. & Ibrahim N. N. (2015). Entrepreneurial motivation and entrepreneurship career intention: Case at a Malaysian Public University. *Crafting Global Competitive Economies: 2020 Vision Strategic Planning & Smart Implementation*, pp.1001-1011.
- Kolvereid, L. & Moen, Q. (1997). Entrepreneurship among business graduates : Does a major in entrepreneurship make a difference?. *Journal of European Industrial Training*. 21 (4), pp.154-160.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*. XIV (II), pp.209-226.
- Krueger, N. F. Jr., Reilly, M. D. & Carsrud, A. L. (2000). Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of Business Venturing*. 15 (5/6), pp.411- 432.
- Krueger, N. F. & Brazeal, D. V. (1994). Entrepreneurial potential and potential entrepreneurs. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 18 (4), pp.91-104.
- Kuratko, D. (2003). *Entrepreneurship Education: Emerging Trends and Challenges for the 21st Century: From Legitimization to Leadership*. Coleman Foundation White Paper Series.
- Linan, F. (2007). *The Role of Entrepreneurship Education in the Entrepreneurial Process*. In A. Fayolle (Ed.), *Handbook of Research in Entrepreneurship Education* (Vol.1, pp.230-247). Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.
- Linan, F. & Chen, Y. W. (2009). Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship Theory & Practice*. 33, pp.593-617.

- Linan, F., Moriano, J. A. & Zarnowska, A. (2008). *Stimulating Entrepreneurial Intentions Through Education*. In J. A. M., Leon, M., Gorgievski ve M., Lukes (Eds.), *Teaching Psychology of Entrepreneurship* (pp.45-68). Madrid: Universidad Nacional de Educacion a Distanci.
- Malebana, M. J. (2014). Entrepreneurial intentions and entrepreneurial motivation of South African Rural University students. *Journal of Economics and Behavioral Studies*. 6 (9), pp.709-726.
- Malindi, M. M. (2014). *Impact of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Intent at Further Education and Training (FET) Colleges in South Africa*. Gordon Institute of Business Science. University of Pretoria, MBA.
- Martin, B. C., McNally, J. J. & Kay, M. J. (2013). Examining the formation of human capital in entrepreneurship: A meta-analysis of entrepreneurship education outcomes. *Journal of Business Venturing*. 28, pp.211-224.
- Matlay, H. (2008). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurial outcomes. *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 15 (2), pp.382-396.
- Meeks, Michael D. (2004). *Antecedents to the Entrepreneurial Decision: An Ampirical of Three Predictive Models*. Colorado: University of Colorado, PHD.
- Miao, C. (2015). *Individual Traits ve Entrepreneurial Intentions: The Mediating Role of Entrepreneurial Self-Efficacy and Need for Cognition*. Richmond, Virginia: Virginia Commonwealth University, PHD.
- Miller, B. K., Bell, J. D., Palmer, M. & Gonzalez, A. (2009). Predictors of entrepreneurial intentions: A quasi-experiment comparing students enrolled in introductory management and entrepreneurship classes. *Journal of Business & Entrepreneurship*. 21 (2), pp.39-62.
- Mueller, S. (2011). Increasing entrepreneurial intention: Effective entrepreneurship course characteristics. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*. 13, pp.55-74.
- Neuman, L. W. (2007). *Basic of Social Research Qualitative and Quantitative Approaches*, 2nd Edt. Pearson Education, Inc.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*, 2nd Edt. New York: McGraw-Hill.
- Oosterbeek, H., Praag, V., M. & Ijsselstein, A. (2010). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation. *European Economic Review*. 54, pp.442-454.
- Patır, S. & Karahan M. (2010). Girişimcilik eğitimi ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik profillerinin belirlenmesine yönelik bir alan araştırması. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. 1 (2), pp.27-44.
- Raposo, M. & Paço, A. (2011). Entrepreneurship education: Relationship between education and entrepreneurial activity. *Psicothema*. 23 (3), pp.453-457.
- Segal, G., Borgia, D., & Schoenfeld, J. (2005). The motivations to become and entrepreneur. *International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research*. 11 (1), pp.42-57.
- Shane, S., Locke, E. A. & Collins, C. (2003). Entrepreneurial motivation. *Human Resource Management Review*. 13 (1), pp.257-279.
- Shook, C.L., Priem, R.L. & McGee, J. E. (2003). Venture creation and the enterprising individual: A review and synthesis. *Journal of Management*. 29 (3), pp.370-399.
- Souitaris, V., Zerbinati, S. & Al-Laham, A. (2007). Do entrepreneurship programmes raise entrepreneurial intention of science and engineering students? The effect of learning, inspiration and resources. *Journal of Business Venturing*. 22 (4), pp.566-591.
- Soylu, A. & Kepenek, Y. (2008). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri ve aldıkları eğitimin girişimciliğe olan katkılarının belirlenmesi: PAU Honaz Meslek Yüksekokulu örneği. *Kırgızistan: Uluslararası Girişimcilik Kongresi*.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L.S. (2007). *Using Multivariate Statistics*. 5th Edt. Boston: Pearson Education.
- Tagraf, H. & Halis, M. (2008). Üniversitelerdeki girişimcilik eğitiminin 'girişimsel öz yetkinlik' algısı üzerindeki etkisi: Bir araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 3 (2), pp.91-107.
- Uygun, M., Mete, S. & Güner, E. (2015). Genç girişimci adayların girişimcilik eğilimlerinde girişimciliğe yönelik motivasyonlarının rolü. *International Journal of Social Sciences and Education Research*. 1 (4), pp.1606-1634.
- Volkman, C. (2004). Entrepreneurship studies-An ascending academic discipline in the twenty-first century. *Higher Education in Europe*. 29 (2), pp.177-185.